

ORGANUL

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu pre Gratiósa invoientia.

Sambata

Nr. XLIII.

25 Octovre. 1847

CLUSIU, 13: 25 oct. In Siedenti'a dietale CI dupa adevieria protocolului se pertracta articulu de lege confirmatu, ce suna despre curgerea causeru subtu dieta, si se accepta cu conditiunea, deca intr'al doile § se va pune clausul'a: „person'a membriloru dietalie scutita“ Statorinduse textulu ungurescu al acestui articlu de lege impreuna cu Representatiunea latinésca se impartasi cu Guberniulu r. Mai incolo se ceti Representatiunea despre salariale asesoriloru tablei urbariali, si se dede la dictatura. Dupa aceea cei 29 articlii de lege, deintre cari unulu suna despre limb'a unguresca, unulu despre alegerea oficialiloru, treisprediece despre Urbariu, unulu despre actoratulu si inctoratulu ne nobililoru, unulu despre asesorii Sedrieloru unguresci si secuesci, doi despre reambulatiunea metale intre Transilvania si Ungaria, doi despre darea recrutiloru, ér' ceilalti despre indigenaturi, adevierinduse dupa modulu usuatu, prein o deputatiune solene se tramisera la Exc. Sa Comisariulu r., pentru ca sei substerna Maiestatei Sale pentru sanctiune finale,—acesta deputatiune se mai indetora inca, ca se roge pre Exc. Sa Comisariulu r., ca se mediulocésca la Maiestatea Sa prolongirea dietei, pana candu articlii de lege tramisi in susu se voru retramite confirmati de totu.—In urma Comitele Hartig, si B. Kübeck prein Exc. Sa Presidentele facu multiamita, ca SS. si OO. avura bunetate ai suscepe intre cetatianii patriei.

Clusiu 14: 26 oct. In Siedenti'a dietale CII se facu alegerea in loculu unui Consiliarin r. vacante, fiendu de facie 168 votizanti.—Cele mai multe voturi capetara, deintre Catolici: Ladislau Nopcsa 145, Stefanu Horváth 143, Fridericu May 106; deintre Reformati: Sigismund Szacsvai 146 Comitele Nicolau Thoroczkai 145, Bar. Nicolau Bäänffi 115; deintre Luterani: Samuele Brennenberg 161; Carolu Gebbel 153; Michaele Bertleff 111; deintre Unitari: Emericu Gálfalvi 163, Daniele Szentiványi 162, Ladislau Iszlai 154 voturi. Dupa aceea se dede la dictatura Representatiunea sunatoria despre alegerea acesta, si despre causele ce potu curge subtu dieta. In urma articlii de lege proiectati despre Politia rurale, expropriatiune si eredirea in lini'a drépta retramienduse de Guberniulu r. se indreptara dupa cum se aflara a fi cu cale.—

Clusiu, 15: 27 oct. In Siedenti'a dietale CIII inainte de tote depusera juramentu

Presidele Exactoratului Joane Nemes si Consiliariulu de Guberniu r. Paulu Kozma fiendu de facie si Gubeniulu r. Dupa aceea se statori si se tramise la Guberniulu r. Representatiunea, ce suna despre alegerea Consiliariulu in Siedenti'a trecuta, despre causele curgatorie subtu dieta si despre salariale asesoriloru urbariali. Si acum, dupa ce Exc. Sa Presidentele in Siedenti'a tr. se indura a descoperi, cum ca astadi in catu va ertá tempulu va se aduca subtu pertractare unele gravamine asternute de Comisiunea gravaminelor: se ceti proiectulu, ce atinge muntii revindecati ai opidului Breticu si mai multe cause ale lui dein laintru. Dupa cetirea acestui se esca o disputa catu e pentru insirarea pertractarei gravaminelor. Deputatulu Solnocului de mediulocu nu i fu in contra, ca se se vindece gravaminele jurisdictiuniloru, ba si ale insiloru particulari, inse fiendu si gravamine de acele, care atingu tota tier'a, mai alesu sortea poporului contribuente, precum e intretienerea (nutrirea) soldatiloru, dreptu care voiá, ca se se ée acest'a subtu pertractare. Deputatulu dein scaunulu Murasiulu cuventá despre gravaminele, ca ei tramitatorii sei, si preste totu tota natiunea secuésca pre nedreptu platesce contributiune. Inse maioritata, ne avendu sperare, ca in dilele, cate va mai dura dieta se pota castiga resultatu in caus'a contributiunci, partinindu proiectulu deputatulu dein Solnocu de mediulocu, ceru, ca intretienerea soldatiloru se se propuna, ce Exc. Sa Presidentele a si facutu. Deputatulu Clusiu se scula pentru pertractarea corteleloru dietali. Spre ce Exc. Sa Presidentele respunse, ca avea voie, se o propuna pre Siedenti'a venitoria, dar' dupa ce pentru intretienerea soldatiloru se areta atat'a simpatia, acum numai spre atata pote provoca pre SS. si OO., ca se se prepareze si cu obiectulu corteleloru dietali, ca in catu va ertá tempulu, selu pota pertracta. Dupa aceste intrevorbiri SS. si OO. continuara pertractarea gravaminelor. Dupa gravaminele Breticulu urmara gravaminele Scaunulu Ciuculu, intre care sta si caus'a emigratiloru dein Würtemberg. Catu e pentru acést'a SS. si OO. in urm'a opiniunei dein partea comisiunei statorira, ca Deputatiunea Sistemateca se se indetoreze, ca se redige proiecte de lege cuvenite pentru indigenare si colonizare. Pana ce s'ar infientia aste proiecte de lege comisiunea suatuesce, ca se se oprésca intrarea strainiloru, si se se aduca in laintru ungurii ciangai, spre ce inca va trebui se fia cu luare a mente Deputatiunea Sistemateca. Se mai luara inainte si alte obiecte, care inse pen-

tru angustimea locului nu le puturăm aici în-
sirá.

Clusiu, 16: 28 oct. În Siedent'ia die-
tale CIV după adevărarea protocolului se cetira
Representatiunile sunatorie despre alegerea
Consiliariului, despre curgerea cause-
loru subtu dicta și despre salariale ase-
soriloru urbariali, care subscrienduse și si-
gilanduse cu modrulă convenitu prein o deputati-
une se tramisera la Exc. Sa Comisariulu r., ca
se le substérna Maiestatei Sale. După aceea se
mai cetira și se dederă la dictatura Representa-
tiunile în obiectulu „Partiloru“ un'a catra Ma-
iestatea Sa, alt'a catra Inalt'a Sa Propalatinulu
Stefanu. Asemene se cetira și se dederă la di-
ctatura Representatiunile sunatorie despre di-
urnulu deputatiloru deîn cetatile r. li-
bere și opidele taxali, despre revinde-
carea muntiloru, despre ereditate, despre
proiectulu deputatiloru deîn Abrudu, ca au-
rulu și în locurile montanistice ne camerali se
se platésca în valoare și catime adeverate. În ur-
ma prein Comisiunea cercetatoria de rugamenti
se asternura cateva rugamenti ale unoru jurisdi-
ctiunii, catu e pentru acelea acceptanduse opini-
nea comisiunii, Exc. Sa Presidentele inchia Sie-
denti'a cu aceasi declarare, cum că Exc. Sa
Comisariulu r. nu va inchide dict'a în 20 oct.

Clusiu, 18: 30 oct. În Siedenti'a dietale
CV se statorira Representatiunile cetite și date
la dictatura în Siedenti'a trecuta. După ce se co-
municara cu Guvernulu r. se mai pertractara
cateva rugaminti private, și dorentiele partinite
a opideloru Kézdivásárhely și Hatszeg împreuna
cu gravaminele deîn Solnoculu de mediulocu și
Scaunulu Odorheiului îndreptanduse la comisiuni-
le concernenti se inchia Siedenti'a.

I T A L I A.

ROMA, 4 oct. st. n. Adi înainte de a miédia-di S.
Sa tienù un consistoriu secretu în palatiulu Qui-
rinale. Într'acest'a impleni cu Cardinalii france-
sci Giraud și Dupont, creati și publicati în
Consistoriulu de 11 Jun. a. c. (v. nr.), ce
inca totu aici se afla, cerimoni'a închiderei i-
gurei, după care promisica pre un-spra-diece
prelati la diverse Episcopii și A. Episcopii. Du-
pa aceste promotiuni S. Sa deschise gur'a nu-
mitiloru Cardinali, și numai pre antâulu Cardina-
le-episcopu de Santa-Maria della Pace, ér' pre
alaltu Cardinale-preutu de Santa Maria del Po-
pulo. În capetu, S. Sa concediù Patriarchulu de
Jerusalim, Metropolitulu de St. Yago în Chili, și
A. Episcopiloru de Burgos și Toledo în Spania,
paliulu arhiepiscopescu.

Roma, 8 oct. st. n. Eri prandi PIU IX în
Vaticanu. Prein acest'a Colectiunile Vaticanului
se inchisera spre mare durere a multoru straini
aici de facie și acolo adunati, carii în desiertu
au luat o calatoria asia lunga, (Noi îndreptâm
la articulu de Vaticanu de mai giosu.)

Roma, 2: 14 oct. Visit'a S. Sale în Ba-
serec'a și Bibliotec'a Vaticana, gazet'a „Notizie
del giorno“ asia o descrie: „Demanetia în 7 S. Sa,
ducunduse în baserec'a Vaticana, onorà cu augu-
st'a sa pèrsona monasterea asia disa Regina
Coeli al calugaritieloru Teresiane; apoi intran-
du în templulu S. Petru, fù acuprinsu și compli-
mentatu de Rimulu Capitulu. De aci, după ce s'a
rogatu în s. templu, esì se viziteze Bibliotec'a
Vaticana. Acolo fù acuprinsu de al doile Custode

D. Molza. Trecundu S. Sa prein lungile galerie
și sala cea mare Sistina, avù ocasiune de a se
mirà de ne mesurat'a catetime de tesauri deîn
literatur'a sacra și profana adunati de ai sei pre-
decesori, și conserbati întru folosulu publicu în
aceea numerosa serie de armarie, ce înfrumsetie-
za paretii și pilastrii. Inca și picturele, ce cu mi-
nunatu artificiu înfrumsetieza acestu edificiu ma-
iestosu, atrasera ochiulu și mintea S. Sale, fi-
endule argumentulu, ce îmbraciosiaza orecum
întrega istori'a Basericeii și a desvoltarei cno-
scentieloru omenesci, asia adoptatu după cercu-
starile locului, catu cu atât'a e mai augustu și
venerandu. S. Sa învati acea bibliotecă cu trei
opere rari: Vita e Patrum, în foliu, tiparita în
Norimb, 1478,—Chronicon tripartitum, de
S. Antoninu, 2 tom. în f. Norimb. 1484,—și o
Biblia latina cu glose, 2 tomi în f. Basilea
1480,—tote cu caracteri gotici. Deaci S. Sa intrà
în gradin'a pontificia de acolo, unde în Casinulu
edificatu de Piu IV bine voi a prandi, chiama-
ti fiendu la més'a pontificia mai multi Exmi Car-
dinali și Curtea sa Palatina.

FLORENTIA, 12 oct. st. n. Ducele de Lu-
ca și fiulu seu preintr'un actu de în 5 oct. re-
nunciara tienerei acestui Ducatu, carele după A-
ctele Vienesi are de ase încorporà cu Toscana.
Indemnelela acestu pasiu sunt numite într'insulu
fora ascundere: evenimentele întemplate. Ducele
și fiul seu și-reserleza portarea titulu de Duce de
Luca și de aci înainte pan'la momentulu, candu
se va întemplà intrarea în posesiunea Parmei.
Pan'atunci va trage Ducele, ca lista civile pre
luna 900 scudi dela Toscana, precum și sum'a
pre totu anulu totu dela același Statu tragunda
stipulata în Congresulu de Viena, și afora de a-
cea pre totu anulu va mai luà dela Ducele de
Modena 12,000 scudi pentru tienutulu Fivizzano,
cei se va rumpe deîn Toscana.—Marele-Du-
ce de Toscana Leopoldu preintr'un Motu-proprio
deîn 11 oct. încunoscentià, că a cuprinsu Du-
catulu de Luca. După acestu actu, ministeriu-
lu și Consiliulu Statulu de în Luca înceta, re-
manendu ministriloru de facie și Consiliariloru
titulii și lefile loru, toti ceilalti Deregatori și Ma-
gistrati sunt intariti în relatiunile loru de pan'
acum'a. Asemenea provisorie se retienu tote legi-
le, Ordinarele și Regularile. Pedeps'a de morte
e stersa, ca și în Toscana. De odata publica M.
Duce și da certare toturoru noiloru sei supusi, ca-
rii se afla suptu judecata au condemnatu pentru
mai mici gresiele în centr'a Statulu au perso-
neloru private, precum sunt escesuri de venatu
și de politica, însielatiuni de vama, vetemari
corporali, de nu au trasu după sine moartea ve-
tematulu, au s'an întemplatulu cu scopu de rapi-
re, ne oprindu inse plansorile celoru vetemati
de asi cere despagubire civile.

P E N I N S U L A P I R E N E A.

SCRILE scimbatorie, de aci mai alesu de-
în Spania, urmèza asia rapede unele după alalte,
și încalcite, catu a nevoe se pote anuncia ca
certu astadi ce s'a întemplatulu eri. Asia vedu-
ramu în nr. trecutulu caderea ministeriulu Goye-
na, purcediatoria deîntru o intriga alui Narvaez
și Serrano în contra lui Salamanca. Astadi nise
spune, ca intrig'a lui Narvaez a fostu cu seirea
lui Salamanca,—și Serrano numinduse de Gene-
rariu-Capitanu al Granadei, va se se departe
de Curte, după ce în momentele de antaiu se

graca, că va se se numéscă Generariu-Capitanu în Madrid si Grande de Spania. Intrig'a se pare a fi fostu bene tienuta ascunsă si Maria Christina rechemata în Spania, carea, precum scrie National dein Paris a plecatu în 9 oct. dein Paris pre în Bordeaux catra Madrid urmata singuru de Munoz si un sierbitoriu intru celu mai aduncu ascunsu. J. des D. în 15 oct. inca serie dupa o Gazeta dein Bordeaux dein 12 oct., cumca M.S. Regin'a Christina a trecut pre aci în ser'a trecuta ducunduse catra Madrid, unde atrebutu se sosésca în 14 oct. Asia J. des D., pre care alte Gazete-lu credeau reu informatu, totu avu dreptu că Narvaez fû tramisu dein Paris, ca se depar-te pre Serrano.

Jurnalulu des D. nendoitu, celu mai curundu informatu de lucrurile Spaniei, dein 6: 18 oct. scrie: Dupa inscientiari pre scurte, ce astadi luaramu dein Spania, credemu a poté anuncia in-pucine cuvente, cum ca noulu Capitanu-generariu al Granadei, generariulu Serrano, lasă Madridulu spre a se duce la postulu seu,—cum ca Regele Don Francisco s'a întorsu în palatiulu Reginei,—si cum ca Regin'a Christin'a sosindu la fia-sa, fû acupriasa cu o marturisire misicatorie de sentimente, ce neci o inlungata despartire, neci întregile rele nu potura a le scinbă.—Aceste, ce s'au urmatu, de suntem bene informati, în ordulu aratatu, respundu de în destulu acusatuniloru îndreptate în contra noulu ministeriu ispanu. Noi nu avemu de a refreacă aici rumorile nevrednice si calomniose latite seau în Madrid seau aiurea despre miedi-locele, prein carele ministeriulu presediutu de Ducele de Valencia (Narvaez) ar fi ajunsu la potere. (Aici se pare, ca sia uitatu acestu Jurnalulu, cum ca nu-mai decurundu si insusi le a crediutu.) Ceea ce noi diseramu acum, nise pare a se îndreptă de plenu într'acestu punctu. Ajungerea lui la potere e semnata cu rezultatu duplecatu: cu restatorirea bunei armonie între poterile publice, si restatori-rea bunei întielegeri între persoanele regie, etc.

Noutatea mai importante e împaciuirea între Regina si Rege. Despre care Heraldó (un jurnal de Madrid) asia scrie dein 12 oct., Jurnalule de eri asecuréza, cum ca D. Brunelli (Legatulu pontificiu) merse a dá visita Regelui în Pardo, si cá avu o lungă întrevedere cu M. S. Ace e asi foi adaugu, cá Regele ar fi scrisu, dumineca, o scrisoria de fericitare angustei sale sponse, cu o-easiunea aniversariei nascerei ei, dein care speréza, cumcá tier'a catu mai curundu va avé bucuri'a de a vedé pre sponsii regesci reuniti în palatiulu loru în Madrid.—Dein Madrid scriu dein 1: 13 oct.: Cum ca Regin'a s'a invoitu la întorcerea Regelui don Francisco în palatiu. Ducele de Valencia, carele nu pucinu a contribuitu la acestu fericite evenimentu, numai decatu luandu facultate dela M. S. s'a grabitu a aduná Consiliulu ministriloru spre ale face cunoscuta acesta fapta a voiei regali. Generariulu Narvaez, vru a merge însusi adi-demanetia în Pardo spre a duce însusi acésta placuta inscientiare regelui Don Francisco. La trei ore, Ducele de Valencia, insocitu de D. Brunelli, s'a întorsu în Pardo. Se crede că între patru si cinci ore aceste doue persoane ilustru se voru întorná dein Pardo în palatiu împreuna cu regele. Trupele sunt subtu arme, intru o linca dela palatiu pan'la bariera San-Vicente. Capitanulu Madridului, gubernatoriulu militariu si Capulu politicu al Capitalei voru se ésa intru întempinarea Regelui la acea bariera, si se voru întorce cu densulu în palatiu etc.

V A T I C A N U L U.

Înainte de a da o descriere mai pre largu de acestu tesauru neasemenatu, ce este capulu dorenticloru toturoru invetiatiiloru si artistiloru Europei, si funtan'a ne eshaurita pentru istori'a toturoru poporeloru dein tote tempurile, premitemu aici mai antaiu o rapeda cautatura dupa renumitulu Chateaubriand, carele în „Itinerariulu“ seu asia cuventa:

„Io visitai Vaticanulu la o ora. Dî frumoasa, sore stralucente, aura pre cu asupra dulce.

„Singuretate pre aceste mari scari, au mai bene pre aceste rampe, unde pote cineva sui cu muscoi. Singuretate într'aceste galerii ornate cu Capetele-de-lucru a geniului, unde ponteficii ore-candu treceau cu tota aloru pompa. Singuretate intru aceste logi, ce atati artisti celebri le studiara, ce atati omeni ilustru le amirara: Tasso, Ariosto, Montaigne, Milton, Montesquieu, regine, regi au potentiosi au caduti, si toti, acei peregrini de în tote laturile lumei.

„Donne-dieu desfacundu chaosulu.

„Io luai a mente pre angerulu ce urmă pre Lot si feméai.

„Frumosa vedere la Frascati prestă Roma, dein cornulu au dein cotulu galerie.

„Intrarea în Camera.—Batali'a lui Constantin: tiranulu si calu-i innecanduse.

„S. Leon oprindu în locu pre Atila. Că-ce Rafael dede o cautatura maretia si nu religiosa adunarei crestine? Spre a esprime sentimentulu ajutorenticii domnedicesci.

„S. Sacramentu, antaiulu opu a lui Rafael: rece, neci o pietate, ci despunere si figure minunate.

„Apolo, Musele si Poetii.—Characteriulu poetiloru bene espresu. Amestecu singuratecu.

„Eliodoru alungatu dein basereca.—Un angeru de insemnatu, o figura de faméa ceresca, imitata de Girodet într'al seu Ossian.

„Aprenderea burgului.—Faméa ce porta un vasu: copiata fora incetare. Contrastu între omulu spendiuratu, si omulu ce vré se ajunga pre pruncu: artea pre la vedere. Totu într'un'a faméa si prunculu repetiti de mie de ori de Rafael, si totu de a un'a escelente.

„Scol'a dein Atena; în togn'ami place si cartonulu.

„S. Pietru scapatu.—Efectulu a trei lumini, citatu pretutenderea.

„Biblioteca: portade fieru, sperlita cu ascutituri; într'adeveru e port'a scientiei. Armele unui papa: trei albine; simbolu fericite.

„Minunatu corpu de inla-intru: carti ne vedute. De le aru impartasi, s'ar poté reface de aci istori'a de acum tota întrega.

„Museu crestinescu.—Instrumente de martiriu: unghii de fieru spre a sfertică pielea, radiatoria spre a o trage giosu, ciocane de fieru, cleste mici: frumoase anticitati crestinesci! Cum sufereau odeniora! cá si astadi, marturia aceste instrumente. În catu pentru durori, genulu omenescu astatutu totu intru un locu.

„Lampe aflate în catacombe.—Crestinetatea se începî de la un mormentu; la lamp'a unui mortu se aprinse acésta lumina ce aluminatu lumea.—Potire vechi, cruci vechi, lingure vechi spre impartasirea cumenecaturei. Icone aduse de în Grecia spre ale scapă de iconoclasti.

„O figura vechia a lui Is. Chr., reproducu a poi de pictori; ea mai nu pote sui preste al o-

ptulu seclu. Erá Is. Chr. o mulu celu mai frumosu, au nefrumosu? Parentii greci, si Parentii latini sunt imparechiatii in opiniune: io tienu, cá a fostu frumosu.

„Donatiunea facuta Basereci, pre paperu: lumea reincepe aici.

„Museu anticu.—Perulu de capu a unei famei aflatu intr'un momentu. E al mamei Graciloru? au al Delici, Cintiei, Lalagei au Licinie, dein carele Mecenas, de vomu crede lui Oratiu, n'ar fi vrutu scimbá neci un peru pre tota avuti'a unui rege dein Frigia:

Ant pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare velis crine Lycinae?

„Déca vre un lucru porta cu sine ide'a fragiletatei, ast'a neindoitu este perulu unei famei tenere, ce pote cá fu obiectulu idololatriei a cei mai sburatorie de intre patemi; si cu tote acestea, elu a remasu traindu preste imperiulu romanu. Mortea, carea frange tote catenele, n'a potutu frange acesta usiora trestintia.

„Frumosa colomna intorsa de alabastru. Sudariu de amiantu scosu deintru unsarcófagu: morte inse totu sia mancatu préd'a sa.

„Un vasu etruscu. Cine a beutu deiu asta cupa? un mortu. Tote lucrurile, intru acestu museu, sunt tesaurulu momentului, seau cá au sierbitu la riturele immormentarei, seau cá s'au tienu de trebuentiele vietiei.“

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XXXII. *)

5) **) Un tempu conditionatu, care astadi numai la románii transdanubiani se mai aude (vedi Bojadschi Gramm. p. 73,) la noi si la toti románii de deincece de Dunare a peritu mai multu de doua sute de ani cu-totului-totu. Noi cercandu dupa aceste reliquia interesanti, dein cate carti avumu a mana, nui potumu aflá urm'a de catu numai in aceste trei: Cazani'a de Brasiou (CB.), Cazani'a fragmentaria (CF.), si in Biblia de Orastia (BO), tote transilvane si care tote sunt au trebue se fia dein seclulu XVI.

Acestu tempu la Transdanubiani, dupa aretarea D. lui Bojadschi, se forméza asia: si furimu io, furi tu, furi elu,—si furimu noi, furitu voi, furi ei.

Ai nostri vechi, luandu acel'asi verbu de esemplu, dupa urmele aflate, diceau:

Cz φδρεμ io, φδρεσι πδ, φδρε ελ, — Cz φδρεμ noi, φδρετ βοι, φδρε ει.

Esemples, cate amu potutu aflá in cartile preatinse, dupa ordulu numeriloru si personeloru sunt urmatoriele:

SING. pers. 1. BO, gen. XVIII, 10: *Шη ζηε τδρ μζβου πδρνα λα ηηνε cz κδστаре м, ши така мδε-рiен таде ηсара φηβα φεου.* Adeca de voiu fi viu, in care locu traducatoriulu urma pre cea latinesca alui Jeronimu: vita comite, adeca: si vixero, au vixerim, (nu pre cci LXX)

Sing. p. 2. CF, dein PS. CXXIX, 3: *cz φζαδρε κζδτаре ши, доамне доамне ηηне ба сга.* Adeca: De vei cautá, au de te vei uitá, si spectaveris.

* Articululu, care auctoriulu nefiendu a casa, trebui a se intreroupe in partea mai esentiale, deaci in ainte pote nu va mai semti impiedecari.

**) La inceputulu nr. lui XXXI, indrépta: 4) in locu de 3).

Sing. p. 3. CF. dein Math. VI, 21—22: *λδ-μiна πρδπδλδη αιτε ωκiна. cz амδ φδρε ωκiна πζδ προτ ποτ πρδπδλ πζδ λδμiнаτ ба φη. cz ωκiна πζδ χητλτη φδρε ποτ πρδπδλ πτδнекат ба φη.* Adeca: de va fi, si fuerit.

CF. aiurea: *ηηне ε гапа а мδρi, cz πρεβδρe, δερεпт χδ* — Si érași: *Нон φκκ φραцiη мiен, cz πρεβδρe, а пзрзiη φζмъа (familia) пзрж ла ω βрѣмe, cz φαγeм*

CF. aiurea, dein Jac. V, 19: *φραцi, cz ηεινη-не рзпжчнре (πλανηθη) δε φβон, δε δερεптате, шиη φч поарче ηηнева пре ел, cz ηηне κз чела че ба πδρiη пзкк-поида δε φрзгчнhta калѣ лδη мкнчηиηа сδφлетда εδδ δε φ моарте, ши коперηеа мδлцнмѣ пзкагелωр.*

PLUR. pers. 1. CB, la Dumin. Samarin.— *ши драгосте cz авзм не сзцнωаск ккτржкeδа. cz амδ φρεπωшарем cz лδωм рeмннж cz не ωпрiм κз взм ποτ авѣ δε врем eт.* Adeca: De vomu insetosia, si insitiverimus.

CF. Kz cz нδ φδρεμ... Cele lalte sunt rulate in exemplariu. Adeca: de nu vomu fi, si non fuerimus.—Aici alátura ce s'a disu la nr. XXXI (p. 190), si exemplulu dela Math. XI, 3. Acolosi, col. 2. lin. 37, indrépta smintéfa: dein tempurile verbului бo, asia: Noi nu vomu inse a prèpretiui parereá celoru ce mai tote tempurile latine vreau ale construi dein tempurile verbului EO, ci etc.

Pl. p. 2. CB, dein Math. XVIII, 35: *ηηша ши гатка мiеδ δε φ чeрн φαγε βοω. cz нδ лзвараετδ ηη-нeш κδ φрагeлe лδη дη φ ηηиηа βοαиτрж грeшaлeлe λωр.* Adeca: de nu veti lasá, si non relaxaveritis.

Pl. p. 3. BO, gen. XXX, 33: *ши ποατε κω-ρελε нδ εωρ φη ηηотрδη ши ωактрж, саδ cz нδ φδρε ηδερε φτρε мiен ши καπε κα μαρж δε φδρατ cz φiе ла мiηне.* Adeca: de nu voru fi, si non fuerint.

CF. dein Jo. XV, 20: *cz мiηне лδ гоннτ ши пре βон εωр гонн. cz κδβжнτда мiеδ цннδρε, ши а-ле βοаиτре εωр цннѣ.* Adeca de voru tiené, si tenuerint.

Mai multe de catu aci insemnatele esemple nu avem. In CB, carea, precum mai susu (nr. XX.) marturisiram, nu o amu petrecutu tota,—si in CF., in locurile ce ne lipsescu in esemplariulu nostru, potu se se mai afe si alte, ci afora de acolo, anevoc se voru fi aflandu aiurea.

Inse, si cate aflaram si produseму, sunt de in destulu spre aaretá fienti'a acestui tempu orecandu in limb'a nostra, si asemenarea intre elu si intre tempurile latine in erim si ero; carele amendoue, precum intru insemnare-le sunt mai totu unulu, asia si in form'a dein afora numai in person'a 1. se despartu; de unde si pre dreptu sepotu socoti, cá la inceputu nu au fostu done ci numai unulu, singuru cu diferenti'a terminatiunei pentru 1. pers. in o si im, ce inse si aiurea avea locu precum in: faxo si faxim. Identitatea acestoru tempuri, la románi si latini, e demustrata si prein acea cercustare, cá intr'amendoue limbile acestu tempu se forméza dupa acel'asi modru: dela preteritulu indicativulu; in latina formanduse cum vediuramu nr. trecutu, cá se forméza pretrecutulu: aici numai in locu de eram punendu ero si erim; é' in cea romanesca dicundu reme precum am dice: laudaverim si laudarem. Diferenti'a ne este numai, ca latinulu inainte de ro si rim are un ve au e, ce in limb'a rom. nu se afla; ci latinii, si ei, pre acestu ve nu numai dein acestu tempu, ci si deintr'atele-lu lapedan forte adesu, dicundu: laudarunt, laudaram, laudarint etc. in locu de laudaverunt etc.

D U M N E D I E U .

UNIVERSULU nemesurate, ne numerat'a multime a steleloru' pre firmamenta, pamentulu cu averea sa, omulu cu antaietatile sale, tote arata spre un autoriu atotu potentiosu, eternu, nemarginitu, intieptu si bunu, carele e—Dumnediu. Sentiementulu in frumseti'a si pomp'a naturei presemte spiritulu lui Dumnedieu ce lucra in ea: fulgerulu sburatoriu, tunctulu durduitoriu, viforulu sbieratoriu, sunt inaintemergatorii atotu potentiosului; pre elu l' anuncia erburile, florile si frupturile, pre elu l' arata trasurile focose pre ceriulu stelitu, pre bolt'a templului santu pre noi de tote laturile incungiuratoriu; si inalui atotu potentia si intieptiune anim'a nostra i presemte si amorea eterna. Nu numai in natura afora de noi presentima noi dumnedieimea, ci si in noi obserbamu descoperirile lui Dumnedieu! Elu ne vorbesce in cuventulu conscienciei, in legea morale. Noptea lantrului nostru e luminata prein radiele unei lumi mai bune; intogmirile spre adeveru, bine si frumosu, ce le portamu in noi, ne facu concetatiuni ai lumii aceia, unde domnesce voi'a cea mai santa, unde sunt impreunate celu mai inaltu adeveru si frumsetia si cea mai curata bunetate. Meatea nostra neci un opu, care in tote partilo si intogmirile arata cea mai inalta intieptiune, nusi pote cugeta fora autoriu intieptu—neci vre o lege a naturei fora data-toriu de lege—neci necontenita scimbare cu scopu fora causa primaria—neci vietia fora funte de vietia—neci lege morale fora o mai santa voia suprema; ea intemplantu orbe nu pote atribui putere creatoria. Spre intrebările: Cine a chiamatu lumea la estentia? Cine a creatu pamentulu? Primaver'a cine a imbracatu campii cu verdetia amena, ver'a cu spice aurite? Cine in frumsetieza praturi si gradini cu flori placute? Cine a datu naturei poteri si legi lucratorie, care de seculi incoce stau siesi asemene? Prein resarirea sorelui cine face asia regulatu diua? Cine conduce lun'a in susu, ca se ne lumineze noptile? Spre a nostra sustienere si alinare cine scimba asia ordenatu si in restempuri amesurate primavera si toamna, vera si eterna? In ne numeratele specie de animari cine a pusu megarii vietii, istetia de asi afla nutrementu si locuentia, indemnurile spre a se inamali? Cine a pusu in natura omului ratiune si voientia libera, ca sesi fia lege aducatoriu si judecatoriu propriu? etc. Spre aste si asemene intrebări a buna sem'a in fia carele, ce nu e cuprinsu, se descépta simplulu respunsu:—Dumnedieu.—Asia e, Dumnedieulu naturei a scrisu estenti'a sa pre tote opurile sale, si legea in anim'a toturoru omeniloru. Prein elu stau tote, ce existu; ba si vermele ne tare spre alui demandare se inmultiesce in decursulu viforosu al seculiloru. Fora Dumnedieu nu e lume, si fora interna fede in Dumnedieu nu e neci o fericitate in lume. Tote cate existu si vieza stau subtu maiestosele demandari alui Dumnedieu; elu e imperatulu, al carui templu asupra capului nostru lumineza in milioane de stele.

Ide'a lui Dumnedieu e cea mai sublime, la ce pote ajunge meatea nostra. Dumnedieu e o fientia nemarginita si eterna, carea estenti'a sa o are dein necesitatea naturei sale proprie si tota prefaptiunea dein sine insusi. Elu e fientia fora forma si locuentia, fora scadere si asemenare, presente—de facie—pretutendeni, presente la cele mai ascunse cugete. Ratiunea sa n' are lipse de

ratiocinia;—nui sunt de lipse neci principiale, neci premisele, neci inchiarile. Elu e intregu intuitivu; elu in asemene gradu vede, ca fia care lucru ce este, seau ce pote se fia. Tote adeveturile sunt pentru elu numai un conceptu—totu spatiulu pentru elu e numai un punctu—chiaru si eternitatea un minutu. Tote ce existu aici, au cursu dein poterea si voienti'a sa; tote stau subtu conducerea lui. Noi nu potemu vedé pre Dumnedieu, caci pretutendeni e de facie, si pentru ca cauta se fia undeva, ce voimu noi a vedé. Ce jace afora de spatiu si tempu, nu se pote ajunge prein sentiuri. Voi'a de a vedé pre Dumnedieu undeva insemnéza de ai cladi fericitatea pre o contradicere. Ce e de facie pretutendeni, ce nu se inchide de neci un spatiu, nu se pote cugeta subtu neci o forma; de pre spiritu nu se pote lua copia. In Dumnedieu nemicu se pote cuprinde, pentru ca elu e nemarginitu, si pentru nemarginitu nu se afla mesura. De ci nu are elu asemene siesi, pentru ca conceptulu unitatei e nedespartitu impreunatu cu entitatea dumnedieimei. Preste totu nu se pote afla vre o prefaptiune, care cu tote se nu fia in unire in Dumnedieu. Carele nega de la Dumnedieu un'a, nega estenti'a lui.

Ori catu de necuprinsu e Dumnedieu, se afla in elu totusi o representatiune, pre carea celu pucinu anim'a o precepe, si de ci e de ajunsu si sufletului. Asta representatiune se cuprinde in pucinele cuvente: Dumnedieu e amore. Si apostolulu Joane IV. 8. indegetase representatiunea acesta, despre carea un scrietoriu vechiu mai in asemene spiritu se descopere: „Dumnedieu, dice elu, e un suspinu nesprimatiosu, asediatu in fundulu sufletului. Fora Dumnedieu eu-lu e singuru prein tota eternitatea. Totu ce e pamentescu se curatia si se incaldiesce in cugetulu spre Dumnedieu. Eu-lu cauta un eu-origina-riu. „Cugetulu spre Dumnediu, conceputu asia fragedu, casiuna animei un bine, ce nu se pote spune.—

Fedea in Dumnedieu e un fruptu, carele in sant'a vapore a animei omenesci se face maturu, celu ce o deduce dela frica, carea insasi e creatur'a spiritului ren, a cel'a face smentel'a cea mai mare. Frica pote produce superstitiune grosa, dar' nu fede blanda, pruncesca, ce crede in amorea eterna, carea numai singura aduce mantuentia. Singura fedea asta e stanc'a, pre carea e intemeiata destinatiunea omenesca, steo'a, ce are se conduca pre omu prein vietia, si deincolo de momentu. Tota cunoscerca omului dela vermele micu, pana la sistem'a sorelui, tota moraletatea omului dela antaiulu sentiu al dreptului pana la cea mai inalta curatia armonica a animei éce singura numai dein asta fede; ea e uniculu temei al relegiunei. Carele pre Dumnedieu nulu cunosce de parente, nulu va ama ca un fiu, ce in relegiune e lucrulu celu mai de frunte. Celu mai bunu altariu e o anima inchinata lui Dumnedieu; lucrarea drepta dein amore e unica adorare adeverata a lui Dumnedieu. Anima si fede intr'o insocire;—numai asia ajungemu la parentele. Fedea adeverata are se fia consecrata de amore. Déca existu negatori de Dumnedieu, se facu nu intr'atat'a prein mente retacita, de catu prein anima rea; caus'a mai vertosu e superbia, careia e rusine a cugeta ca altii.—Se afla omeni, carii credu, ca li se detrage, déca spre aceeași fede se voru impreuna cu poporulu comune, si se soco-

tescu pre sine mai inalti, de catu se cunosca preste sine pre un autoriu si domnitoriu al naturei; carii prein urmare vorbescu si lucra ca si candu nu ar esiste Dumnedieiu.— (Va urma)

Aforisme.

Faptele nobili a omului semena cu aurora, al carei caru de auru merge inaintea sorelui. Ast forma mergu inaintea nemorirei si faptele omului, deca elu more pentru lege si libertate.

E de lipse a cunosce pre omeni spre a sci bine, ca ce le pote folosi. Chiaru si virtutea e periculosa, deca nu-su impreunate cu ea ratiune, modestia si experientia.

Omenii retacescu, cei mai intiepti i conducu. Nemica e mai uritu in omu, de catu ipocrisia acoperita cu virtute.

Cele mai mari rele pre pamentu. Un filosofu fora fapte bune; un betrandu fora religiu-ne; un june fora docilitate; un avutu fora indurare; o femeia fora rasine; un preotu fora amore crestinesca; un seracu fora umilientia; un erou fora anima; un nobile fora nobilitatea animei; un domnitoriu fora bunetate; un tiranu pre tronu; un ne invetiatu fora lumina; un retacitu fora sperare; un insielatu fora mangaere; un facatoriu de reu fora indreptare.—

ARTICLIU DE LEGE URBARIALI.

(Urmare)

§. 4. Quodsi labor robottalis, ob supervenientem pluviam, vel aliud impedimentum perfici nequiret, tota illa diei pars, qualabor coepit quidem, praevio tamen ex incidenti interrumpi debuit, in robottam imputetur; si vero colonus jussu domini terrestris pro robotta comparuisset, ast praevia ex causa nil laborare potuisset, tunc solummodo ituset reditus eidem in sortem laboris imputabitur.

§. 5. Quo autem domini terrestres robottarum congruum et eo majorem usum facere possint, una quartalitate annuarum robottarum mense novembri et subsequentibus quatuor mensibus exigi debente, domino terrestri integrum erit, tempore ferventium laborum — excepta duntaxat aratura — obvenientem, a proportione constitutivisessionalis robottam, qualibet septimana duplicare, in totius anni competentiam imputandam, ita tamen, ut sequenti septimana subditus nonnisi ordinariam praestare obligabitur hebdomadalem robottam.

§. 6. Subditus ad semidiei distantiam remotus, ad robottam comparere debens, catenus praemonendus, hebdomadatim ultra quatuor dies una cum itu et reditu computandos, in robotta detineri non potest, talibus diebus in totius anni competentiam imputatis, observatoque eo, quod subsequens septimana subditis, pro curanda propria oeconomia semper libera a robottis maneat; quo in casu aestate de sufficiente pecorum pascuo, hyeme vero, tam colonorum quam et pecorum necessaria de illocatione dominus terrestris prospiciet.

§. 7. Servitia robottalia de una septimana ad aliam differre, vel restantias facere, dominis terrestribus interdictum est, excepto, si colonus incumbentem sibi hebdomadalem robottam propria culpa negligeret, vel ob perdurantem malam tempestatem perficere nequiret, vel denique jux-

ta articuli praesentis §. 5-in tempore hyemali depurandam annualis obtingentiae unam quartalitatem, ob longius durantes incommodas et turbidas tempestates, hyemalibus in mensibus perficere nequiret, quando dominis terrestribus licitum erit, colonum ad perficienda restantia servitia supplementorie et successive adigere.

§. 8. Si dominus terrestris, competentes sibi remotioribus, idest ultra semidiei distantiam sitis possessionibus, robottas in loco usuare nollet, idem tales robottales praestationes, sub certis temporum intervallis et quidem ab integrae sessionis colono in tribus, a mediam aut hanc excedentem sessionem tenente, in duabus, ab inquilinis, vel his paucioribus servitiis obnoxiiis vero in unica rata quidem exigere poterit, stabilito tamen eo:

a) Quod in casu ratalis hujusmodi servitorum praestationis, ordinariae robottalis incumbentiae quartalitas, subdito remittenda vehiat.

b) Quod itus et reditus, robottali competentiae insumendus, dies festi autem servitio haud imputandi sunt.

c) Ut subditi post adventum in loco ipsis designato, quotidie sufficienti pane et binis victibus esca, pro itinere reditus autem pane, provideantur.

d) Ut dominus terrestris, inter duas tales servitorum ratas, subdito, quo propriae oeconomiae prospicere valeat, ad minimum tanti temporis respirium concedere teneatur, quantum idem in servitio dominali unius ratae transegit; denique:

e) Incunda super redemptione annualium praestationum mutua conventio, libero domini terrestralis et subditorum arbitrio relinquatur, cum modo haec cum interventu concernentis tabulae urbarialis fiat.

ARTICULUS V. De decimis. §. 1. Dominio terrestrali jus circa decimas legibus sancitum saluum relinquatur.

§. 2. Ab intravillano et pratis sessionalibus vel in compensationem pratorum assignatis agris, procreatis cujuscunque generis e frugibus dominio terrestrali decima non competit, ab adverso in compensationem extravillanorum datis ex intravillanorum supernatantiis et pratis per colonos licet non subaratis, sed pro falcastris usuatis, prout et agris sessionalibus per colonos cum consensu domini terrestralis in pomaria vel vineas transformatis, habito in seminandae speciei ac ordinariae procreationis pro re nata per tabulam urbarialem parificandae, respectu, tenetur colonus domino suo terrestrali decimam praestare.

§. 3. E fundorum, de quibus decima in uno anno jam semel desumpta fuisset, secundaria ejusdem anni procreatione dominio terrestrali decima amplius non competit.

§. 4. Terminata sive in toto terreno sive in certa hujus plaga per subditos messe, facta catenus per antistites loci dominio terrestrali vel ejus provisores insinuatione, illud intra triduum a dato insinuationis computandum, (intercedentibus diebus festis exclusis) obvenientem sive e toto terreno, sive certa etiam plaga jam demessa decimam, aut respective obvenientem nonam, citra omnem proclationem desumere tenetur; quam si intra terminum nunc defixum desumere intermitteret, integrum erit subditis, concernentis domini terrestris quotta medio antistitum localium designanda, in agro relicta, procreationem advehere. (Va urma)